

Oponentský posudek diplomové práce Nicol Svárovské – *Zahradníčkovo Znamení moci*

Studentka Nicol Svárovská si poněkud atypicky zvolila za téma své filosoficko-antropologické práce rozsáhlou básnickou skladbu Jana Zahradníčka *Znamení moci*. K jejímu výkladu si na pomoc přivolává mnoho interpretů Zahradníčkova (či např. Dantova) díla, za největší oporu jí však slouží texty švýcarského myslitele Maxe Picarda. Autorka velmi zdařile vykazuje motivickou blízkost *Znamení moci* s Picardovými texty, jde zejména o motivy dehumanizace člověka, ztráty slova, ztráty času, lidské tváře a konkretizované Nicoty. Vedle Picarda, jemuž jsou věnovány téměř tři čtvrtiny práce, se výklad zaměřil také na to, jak překládání *Božské komedie* ovlivnilo Zahradníčkovu obrazotvornost, a na některé motivy, které Zahradníčka sblíží s Nietzsche (nihilismus, poslední člověk). Proklamovaný vztah k Rilke, jehož básně Zahradníček rovněž překládal, se omezil na několik poznámek ve 4. paragrafu Úvodu a prohlášení o Rilkeově fascinaci Picardovou knihou *Der Letzte Mensch*. Ve zbývajícím textu o něm již nepadne ani slovo.

Předpokladem k vypracování takto složitě komponované práce je dobrá obeznámenost s „výchozími“ texty – Zahradníček, Picard, Dante, i texty „doplňkovými“ – Nietzsche, Fučík, Auerbach¹ apod. Lze říci, že studentka dosáhla v tomto ohledu vynikající úrovně a že její znalost Zahradníčka a Picarda je vysoce nadstandardní.

Struktura práce

Práce je rozdělena, počítáme-li i 4 paragrafy Úvodu, na 9 částí a z tematického hlediska je pěkně logicky systematizována. Ovšem hledíme-li na práci prizmatem oboru či žánru, celý systém se rozpadá a před oponentem stojí otázka, nakolik je předložený text opravdu deklarovaným „příspěvkem k filosofické antropologii“ (s. 14).

Zde je třeba zajít do podrobností a prozkoumat „matematiku“ celého díla. Nuže, přinejmenším první dva paragrafy Úvodu a celá I. část kapitoly *Znamení moci* a *Božská komedie*, tedy analýza Zahradníčkova podílu na překladu *Božské komedie*,² nepochybně nepředstavují text filosoficko-antropologický, nýbrž spíše literárně-historický, případně komparatistický. Přičteme-li k těmto 10 stranám cca 8 stran, jež v práci zabírá prosté citování Zahradníčkových veršů (rozsáhlé citace veršů Dantových [např. s. 22-23] nepočítaje), vychází nám, že minimálně **čtvrtina** práce nenaplnuje svůj záměr, jímž byla *filosofická* interpretace Zahradníčkovy skladby!

Mluveno zcela konkrétně: do strany 20 jde až na dvě strany pouze o kompilaci sekundární literatury, strany 21-23 obsahují téměř výlučně citaci veršů, strany 24-25 jsou

¹ Za jeden z mála formálních nedostatků práce považuji neuvedení Auerbachovy knihy *Mimesis* v bibliografii, zvláště vzhledem k tomu, že je využita k výkladu paradoxu Dantova realismu (celý § 2. v II. části kapitoly *Znamení moci* a *Božská komedie*), z něž je posléze vyvozen paradox Zahradníčkovy infernální krajiny ve *Znamení moci*. V obsahu rovněž chybí paragrafování celé této kapitoly.

² Tyto tři paragrafy hodnotím jako nejslabší část práce. Jde o naprosto zbytečné a nefunkční převyprávění stati B. Fučíka *Historie jednoho překladu*.

aplikací Auerbacha na Danteho. Od strany 25 začíná konečně svébytná interpretace, avšak do strany 31 je tvořena pouze okomentovanými verši. Teprve na stranách 31-33 nacházíme výklad, který lze považovat za dostatečně samostatný, přičemž od strany 34 se přechází k Picardovi. V této části se strany 38-46 a 53-60 věnují analýze Picardových textů, aniž by byl Zahradníček významněji přítomen. Meziprostor je vyplněn pouhou citací veršů jako dokreslení s. 46-47 a na straně 48-49 velmi pěkným srovnáním Picarda a Zahradníčka. Od strany 49 se podává převážně na citacích založený výklad Nietzscheho posledního člověka a s ním spojené nivelizace; s jistými odkazy na Zahradníčka a Picarda to pokračuje na stranu 53. Odsud do strany 60 opět výklad Picarda bez většího tematizování souvislosti se Zahradníčkem.

Strany 60-67 zabírají tři velmi důležité kapitoly, v nichž se odrážejí všechny výše naznačené nedostatky. Z těchto 8 stran téměř 3 strany představují citaci veršů! Poslední dvě kapitoly, které jsou na 4 stranách, v sobě mají pouhých 17 řádků textu, jenž lze uzнат za náležitý komentář!

Posledních 6 stran *Závěru* již jen shrnuje výsledky jednotlivých analýz.

Podtrženo, sečteno: z 9 stran *Úvodu* lze brát pouze § 3. a 4. (poměr stran vypovídá za vše: 6 stran zabírají první dva, 2,5 druhé dva); z kapitoly o Zahradníčkově recepci Danta (17 stran) jsou skutečnou interpretací pouze §3. a §5. druhé části (6,5 strany); struktura oddílu o Picardovi byla naznačena výše. Z jeho 33 stran tvoří 18 stran zdařilý výklad Picardových textů, s. 34 naplňuje Zahradníčkův dopis Vladimíru Vokolkovi a jeden odstavec o Zahradníčkově znalosti Picarda. Samostatnou interpretaci Zahradníčka se zřetelem na Picarda lze najít v kapitole *I. co se stalo s člověkem* (3 strany), na stranách 48-49 (viz výše), 51-53 (Nietzsche) a 64-67, kde ovšem výklad zabírá pouze něco málo přes půl strany (17 řádků).

Dobíráme se tedy celkového počtu 36 stran konsekventního výkladu.

Komentář

Jakkoli je pochopitelné, že předložený typ textu vyžaduje, před tím než začne samotná interpretace, určitou „přípravnou fázi“ a stejně tak citaci veršů dokreslujících výklad, zdá se mi jejich rozsah neúspěšný. Jakmile se však kolegyně Svárovská k interpretaci dostane, počíná si suverénně a s dostatečným přehledem. Proto je velká škoda, že se k ní odhodlává pouze v polovině práce. Nemohu se zbavit dojmu, že si prostě usnadnila práci a zcela nienietzschovsky hledala cestu nejmenšího odporu, ačkoli bylo v jejích možnostech odevzdat práci mnohem vyšší úrovně.

Všechny mé další námitky se *de facto* váží na tento nevyužitý potenciál.

1) Zahradníčkovu obeznámenost s Picardem by jistě bylo třeba prokázat výrazněji než jedinou zmínkou v dopise. O jistý náznak v tomto směru se autorka pokouší ve §4. *Úvodu*. Jde však stěžejí o stránku, na níž se navíc pojednává především o vztahu Zahradníček – Nietzsche.

2) Vzhledem k rozsahu *Znamení moci* se mi zdá výběr analyzovaných veršů poněkud úzký, což je umocněno opakováním určitých pasáží.

3) Verše o tváři zmiňované v kapitole VI. *Lidská tvář* zčásti neodpovídají kontextu zviditelňování rozkladu člověka. Mám na mysli citáty 2, 8, 9, 10, 11.

4) Poslední dvě kapitoly naznačují východisko z poněkud „stísněné“ atmosféry stěžejních motivů Zahradníčkova a Picardova díla. Jejich rozvinutí mohlo kompenzovat chybějící čtvrtinu práce. Zde je citelně znát, jak se nad vším „nevědomě“ vznáší autorčino specifické pochopení Nietzscheho, které akcentuje rozklad a nihilismus. Přitom Nietzsche je možná mnohem silnější ve svém boji proti nim. U Zahradníčka jej lze najít např. v mottu k §4. Úvodu. K Picardovým motivům ztráty řeči a ticha by bylo možné použít třeba Zarathustrovu promluvu *Nejtíší hodina* či 104. aforismus *Radostné vědy* o militarizaci německého jazyka.

Právě rozpracování této „konstruktivní“ fáze, kterou lze u Zahradníčka, Picarda i Nietzscheho zajisté nalézt, v práci postrádám ze všeho nejvíce.

Celkové hodnocení

Vše podstatné pro celkové hodnocení práce bylo již víceméně řečeno. Opakuji, že autorka prokazuje výbornou schopnost interpretace a dobře se orientuje v sekundární literatuře. Opakuji rovněž, že si, dle mého na úkor kvality, značně usnadnila práci a že minimálně čtvrtina textu neodpovídá vymezenému záměru. Za velkou přednost považuji skutečnost, že při výkladu Picarda autorka čerpá i z děl, které dosud nebyly přeloženy. Předvedení Picardových myšlenek vůbec pokládám za nejzdařilejší pasáže celého textu. Jazykově je práce téměř bez chyb.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení na rozmezí stupně velmi dobrý a dobrý.

Otázky k obhajobě

Za okruhy otázek k diskusi u obhajoby mohou být považovány výše uvedené námítky, především námitka 1) a 4).

V Neratovicích 8. 9. 2013
Jakub Chavalka